

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.hc.delning@regeringskansliet.se.

Er referens: S2024/00726

Yttrande av betänkandet En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker i stort utredningens betänkande och ställer sig särskilt positiv till förslaget om att det ska införas en ny lag om lustgas samt förslaget om en rök-, tobaks- och nikotinfri skoltid.

Synpunkter på betänkandets förslag

Länsstyrelsen lämnar följande synpunkter inom kapitlen 1, 3 – 6 och 10.

1.3 Förslag till lag om ändring i alkohollagen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget, men anser att det i förslagets lydelse i 8 kap. 6 § 4 bör tydliggöras att provsmakningen ska avse folköl. I nuvarande lydelse framstår det som att provsmakning av flera alkoholdrycker får ske om arrangören har uppfyllt kraven i 8 § för att få servera folköl. En sådan korrigering innebär också att lagförslaget blir förenligt med utredningens författningskommentarer.

3.8 En ny lag om lustgas

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget och föreslår att ett langningsförbud bör tillföras alternativt utredas skyndsamt. Särskilt utifrån ett barnperspektiv är det av vikt att samhällets aktörer tar vara på de erfarenheter som finns inom alkoholområdet, och den utveckling som noterats på tobaks- och nikotinområdet. När nu även tobaks- och nikotinområdet får ett langningsförbud ter det sig

rimligt att även den nya lagen om lustgas kompletteras med ett langningsförbud för att stävja en annars likartad problematik.

4.2 Minsta antal portioner i en förpackning med tobaksfria nikotinprodukter

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget i stort och föreslår att förslaget revideras så det endast omfattar så kallat nikotinsnus och därtill jämställda produkter. Med nuvarande förslag finns det en risk att framtida produkter som inte kan förutses träffas där antalsgränsen inte är lämplig eller proportionerlig. En sådan revidering skulle harmonisera med utredningens förslag i avsnitt 4.3.5.

4.3.5 Nikotinhalten bör bestämmas till 12 milligram per gram

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget i stort men anser att de argument som utredningen för fram talar för att gränsen bör sättas lägre än 12 milligram per gram. Särskilt bör de hälsorisker och bruket bland samhällets unga som utredningen fört fram beaktas i större utsträckning. Det framstår som något oklart hur utredningen landat i att föreslå 12 milligram per gram. Det bör även poängteras att bruket av framför allt nikotinsnus har tagit sig ner i åldrarna och att även begränsade mängder riskerar att etablera en generation fast i beroende.

4.4 Langning av tobaks- och nikotinprodukter

Länsstyrelsen ser särskilt positivt på att förbudet mot langning av tobaks- och nikotinprodukter inte kriminaliserar de minderåriga utan endast omfattar den som langar till minderårig. För att skydda barn och minderåriga från tobaks- och nikotinprodukter är det av vikt att markera att langning av dessa produkter är förbjuden likt förbudet mot langning av alkohol för minderåriga som finns redan nu.

4.5.4 Förvaring av tobaks- och nikotinprodukter

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag om att införa ett förvaringsförbud på tobakssidan men önskar påtala nedan.

Länsstyrelsen ser brister i att utredningen endast beaktar detaljhandelssidan. Det saknas krav i LTL¹ och LTN² för partihandel med e-cigarett respektive tobaksfria nikotinprodukter. Det bör således inte finnas hinder i dessa lagstiftningar att en verksamhet med kommersiella lokaler i annat syfte så som frisörverksamhet även har partihandelsverksamhet. Att dessa alltid skulle kräva separata lagerlokaler är inte fullt rimligt då det inte är omfattningen på försäljning utan typ av mottagare som definierar försäljningen i aktuella lagstiftningar. Således bör det beaktas om förslaget kommer få en reell effekt när det gäller kommunernas och Polismyndighetens tillsyn. Vidare bör det i förslaget tydliggöras att även de fordon som verksamheten och dess företrädare förfogar över i anslutning till verksamheten ska omfattas av förvaringsförbudet. Detta då det förekommit att illegala varor förvarats i dessa och hämtats till köpare vilket försvårat kommuner och Polismyndighetens tillsyn.

Vidare vill Länsstyrelsen understryka att Länsstyrelsen inte utövar tillsyn inom länet över Polismyndighetens tillsyn som angetts i utredningen. Då detta inte heller framgår av nuvarande lagtext eller förslagen förutsätter Länsstyrelsen dock att det rör sig om en felskrivning i utredningen.

5.2.1 Kopplingen mellan mat och alkoholservering

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget i stort, men ställer sig tveksam till införandet av föreskriftsrätt.

Förslagen kring ett ändrat matkrav och tidigareläggande av när lättare meny är godtagbart bör kunna leda till viss förenkling för kommunerna och företagare. Länsstyrelsen ser dock att det är svårt att konkretisera matig sallad eller fullgod måltid. Att överlåta frågan till Folkhälsomyndigheten via föreskriftsrätt riskerar därför att inte leda till enhetlighet i prövningarna. Det ter sig i stället lämpligare att Folkhälsomyndigheten får hantera frågan via vägledning och exemplifieringar än genom föreskrifter.

---

¹ Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter.

² Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter.

5.2.2 Överblickbar yta och högst antal personer som får vistas i en lokal

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget och föreslår att frågorna likt avsnitt 5.2.1. i stället bör hanteras genom vägledning.

5.2.5 Provsmaakning

Kopplat till frågan om provsmakning uppmanar Länsstyrelsen till översyn av bestämmelserna med beaktande av det pågående lagstiftningsarbetet med gårdsförsäljning. Detta för att harmonisera förslagen samt så det inte uppstår en ordning där detaljhandel via gårdsförsäljning har lägre krav kopplat till produktion av råvaror på gården än vad provsmakning har. Detta då det bör vara högre krav vid detaljhandel än vid provsmakning.

6.4 Den kommunala tillståndsprovningen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget men vill påtala nedan.

Utredningens förslag omfattar två av tre lagstiftningar och nämner bara kommunernas tillståndsprovning. Länsstyrelsen ser det som avgörande att utbildningsuppdraget utvidgas så det inkluderar LTN samt tillsyn enligt samtliga tre lagstiftningar. Risken är annars överhängande att kommunernas arbete enligt LTN och samtlig tillsyn blir lidande.

Det är vidare av vikt att utbildning anpassas utifrån målgrupperna. Således bör separata utbildningar ges för alkohol- respektive tobaksområdet där nikotin inkluderas. Länsstyrelserna har genomfört nationella utbildningsinsatser. Där har vikten av fysiska insatser och geografisk spridning visat sig. Länsstyrelsen föreslår därför att utbildningarna bör vara fysiska och ges med en tillräcklig nivå av geografisk spridning i landet.

10.3.2 Kostnader för staten och kommunen

Genom åren har flertalet tillägg och korrigeringar gjorts till Länsstyrelsens uppdrag inom tobaks- och nikotinområdet. Även om dessa var för sig inte inneburit oöverkomliga arbetsuppgifter har Länsstyrelsens samlade uppdrag fått en bredare omfattning och större komplexitet än för bara fem till tio år sedan. För att kunna möta kommunernas behov av råd och stöd samt kunna uppfylla en värdefull regional tillsyn behövs ytterligare finansiering.

Länsstyrelsen vill även påtala att uppdraget om förstärkt alkohol- och tobakstillsyn (S2021/03344) och de medel som är kopplade till uppdraget löper ut nästa år. Om ingen ytterligare finansiering sker är risken överhängande att många Länsstyrelser kommer att behöva dra ner på sina resurser inom området.

Vidare bör kommunerna ges möjlighet till avgiftsuttag för tillsyn av rökfria miljöer. Detta särskilt med beaktande att rök-, tobaks- och nikotinfri skoltid ska inordnas i området. Det ska inte vara avhängigt på att tid finns över vid ett besök i annat ärende för att även behandla dessa frågor. En förutsättning för ett utökat uppdrag är att det tilldelas resurser i paritet med uppdragets innehåll och omfattning.

10.4.2 De statliga tillsynsmyndigheterna

Länsstyrelsen håller inte med om utredningens förslag avseende Länsstyrelsens finansiering inom befintliga ramar. Skälen för detta motsvarar de i avsnitt 10.3.2 men för alkoholområdet.

10.5.1 Kostnader för staten och kommunerna

Länsstyrelsen ser positivt på att finansiering föreslås, både initialt och löpande för utbildningsuppdraget. Det är dock oklart hur den föreslagna finansieringsnivån har beräknats. Då utbildningsuppdraget inte heller redogörs för tydligt och vilken roll Länsstyrelserna ska ges är det även svårt att förutse om nivåerna är fullgoda för ändamålet. Vid beaktandet av kostnadens storlek vill Länsstyrelsen understryka två delar. Dels att Länsstyrelsen föreslagit ett utökande av utbildningsuppdragets omfattning, dels vikten av fysiska utbildningar med geografisk spridning som redogjorts för tidigare i avsnitt 6.4.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lena Rådström Baastad med handläggare Sofia Fosselius som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Anna Olofsson, avdelningschef Stina Sjölin och enhetschef Anna Andersson medverkat.